

Αρ. Φακ.: ΑΥΤ 12/2020

**ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ,
ΥΠΟ ΤΗΝ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ
ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ,
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗ
ΜΗΤΡΟΤΗΤΑ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ COVID - 19**

Ερευνών Λειτουργός: Δέσποινα Μέρτακκα

8 Μαΐου, 2020

Εισαγωγή

1. Από τα μέσα Μαρτίου 2020, η Κυβέρνηση έχει ανακοινώσει σειρά έκτακτων μέτρων για την προστασία της Δημόσιας Υγείας και τη διαχείριση των επιπτώσεων της επιδημίας του κορωνοϊού COVID-19, τα οποία περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, περιορισμό των μετακινήσεων των πολιτών και απαγόρευση της μετάβασης σε πολλούς δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους.
2. Τα εν λόγω πρωτοφανή για όλους μέτρα, έχουν προφανώς επηρεάσει στο μέγιστο βαθμό την καθημερινότητα όλων των πολιτών, πλην όμως κρίθηκαν αναγκαία από το Κράτος για τον περιορισμό και την αναχαίτιση της εξάπλωσης του ιού μεταξύ των πολιτών. Σε σχέση με τον τρόπο εφαρμογής των διαφόρων μέτρων, έχουν εκδοθεί κατά διαστήματα, σχετικές διευκρινιστικές οδηγίες. Εν προκειμένω, η Παγκύπρια Γυναικολογική και Μαιευτική Εταιρεία, σε σχετική ανακοίνωση της στις 15/3/2020, σύστησε στις έγκυες να ακολουθούν αυστηρά τις οδηγίες πρόληψης και προστασίας, όπως ανακοινώνονται από το Υπουργείο Υγείας. Σε σχέση με τις επισκέψεις ρουτίνας στον Μαιευτήρα σύστησε όπως η έγκυος συνοδεύεται μόνο από ένα άτομο και απεύθυνε έκκληση προς όλους όπως περιοριστούν οι επισκέψεις σε ένα μόνο άτομο σε κάθε λεχώνα (σύζυγος συνήθως).
3. Η παρούσα παρέμβασή κρίθηκε αναγκαία, καθότι περιήλθε στην αντίληψή μου μέσω σχετικών παραπόνων που έλαβα ότι, λόγω καθορισμού αυστηρότερων μέτρων για τον περιορισμό της εξάπλωσης του κορωνοϊού COVID-19, δημόσια και ιδιωτικά νοσηλευτήρια που διαθέτουν γυναικολογικές κλινικές, αποφάσισαν ή/και προσανατολίζονται στο να αποκλειστεί η παρουσία των πατέρων, κατά τον τοκετό των συζύγων/συντρόφων τους.

Νομική Βάση

4. Υπό το πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που παρέχει στον Επίτροπο οι περί **Καταπολέμησης των Φυλετικών και Ορισμένων Άλλων Διακρίσεων (Επίτροπος) Νόμοι**¹, για διερεύνηση περιπτώσεων σε σχέση με διακρίσεις, οι οποίες παρατηρούνται, στο δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα, στους τομείς, μεταξύ άλλων, της υγειονομικής περίθαλψης, και της πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες και της παροχής αυτών, αποφάσισα την αυτεπάγγελτη παρέμβασή μου, η οποία αφορά τόσο στα δημόσια όσο και στα ιδιωτικά νοσηλευτήρια που διαθέτουν γυναικολογικές κλινικές.

5. Παρόλο που δεν αμφισβητείται η αναγκαιότητα για αυστηρή συμμόρφωση με τις οδηγίες / συστάσεις των ειδικών, προκειμένου να περιοριστεί η πιθανότητα εξάπλωσης του ιού στις μαιευτικές κλινικές, εντούτοις, ο αποκλεισμός των μελλοντικών πατέρων κατά τρόπο απόλυτο, να παρευρίσκονται, κατά το τοκετό, με την επίκληση της έκτακτης κατάστασης λόγω κορωνοϊού COVID-19, δεν συνάδει με τις κατευθυντήριες γραμμές του ΠΟΥ αλλά και τον κανόνα της μη διάκρισης σε σχέση με την υποχρέωση για ευνοϊκότερη μεταχείριση των γυναικών για θέματα που σχετίζονται με την μητρότητα.

6. Είναι αναντίλεκτο ότι στο πλαίσιο διαχείρισης της παρούσας πανδημίας, οι όποιες ιατρικές αποφάσεις και πρακτικές θα πρέπει να έχουν ως κεντρικό άξονα το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ως εκ τούτου ο οποιοσδήποτε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων θα πρέπει να είναι νόμιμος, αναγκαίος και ανάλογος του σκοπού που επιδιώκεται. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό, απαιτείται μία δίκαιη εξισορρόπηση των προστατευόμενων αγαθών και δικαιωμάτων στη βάση των δεδομένων εκάστης υπόθεσης.

7. Η διασφάλιση της προστασίας της μητρότητας απαγορεύει οποιαδήποτε λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση γυναίκας, ιδίως όσον αφορά την εγκυμοσύνη, το τοκετό, τη γαλουχία και τη μητρότητα. Παράβαση των πιο πάνω, συνιστά διάκριση λόγω φύλου.

¹ 42(Ι)/2004

8. Ο περί Ίσης Μεταχείρισης Ανδρών και Γυναικών (Πρόσβαση σε Αγαθά και Υπηρεσίες και στην Παροχή Αυτών) Νόμος², καθορίζει το γενικό πλαίσιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, όσον αφορά την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και την παροχή αυτών, προκειμένου να διασφαλιστεί η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Ο υπό αναφορά Νόμος εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα τα οποία παρέχουν αγαθά και υπηρεσίες που διατίθενται στο κοινό, ανεξάρτητα από το ενδιαφερόμενο πρόσωπο, τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα.
9. Σύμφωνα με τον εν λόγω Νόμο, απαγορεύεται οποιαδήποτε διάκριση λόγω φύλου σε βάρος προσώπου στην πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και στην παροχή αυτών. Η «διάκριση λόγω φύλου» με βάση τον εν λόγω νόμο ορίζεται ως «κάθε άμεση ή έμμεση διάκριση λόγω φύλου, περιλαμβανομένης της λιγότερο ευνοϊκής μεταχείρισης των γυναικών λόγω εγκυμοσύνης και μητρότητας, παρενόχληση ή σεξουαλική παρενόχληση ή ενθάρρυνση για την άσκηση άμεσης ή έμμεσης διάκρισης λόγω φύλου, αλλά δεν περιλαμβάνει τις θετικές δράσεις».
10. Σύμφωνα με το **άρθρο 9 του ίδιου Νόμου**, προβλέπεται ότι **«Κάθε πρόσωπο, το οποίο θεωρεί ότι θίγεται από παράβαση του παρόντος Νόμου σε σχέση με διάκριση λόγω φύλου, δύναται, ακόμη και εάν έχει λήξει η σχέση στο πλαίσιο της οποίας εικάζεται ότι σημειώθηκε η παράβαση, να υποβάλλει σχετικό παράπονο στον **Επίτροπο Διοικήσεως**, ο οποίος έχει **αρμοδιότητα να εξετάζει το εν λόγω παράπονο δυνάμει του παρόντος Νόμου και για το σκοπό αυτό έχει όλες τις εξουσίες και αρμοδιότητες που απορρέουν από τον περί Καταπολέμησης των Φυλετικών και Ορισμένων Άλλων Διακρίσεων (Επίτροπος) Νόμο**»**. Η διευρυμένη προστασία της μητρότητας διασφαλίζεται και σε σωρεία διεθνών³ και ευρωπαϊκών⁴ νομοθετημάτων.

² Ν. 18(Ι)/2008

³ Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1979 για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW), Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (α.7,19), Χάρτης των Σεξουαλικών και Αναπαραγωγικών Δικαιωμάτων της Διεθνούς Ομοσπονδίας Οικογενειακού Προγραμματισμού (α. 6,8,9), Η Οικουμενική Διακήρυξη για τη Βιοηθική και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (1997) (α. 6-11), Έκθεση του Γραφείου του Υπατού Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα σχετικά με την πρόληψη της μητρικής θνησιμότητας και νοσηρότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, 2010

⁴ Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (α. 3.2, 7)

11. Επομένως τα δικαιώματα των γυναικών, κατά τον τοκετό, πρέπει να προστατεύονται και κατά τη διάρκεια της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, νοούμενου ότι τηρούνται όλα τα αναγκαία προληπτικά και προστατευτικά μέτρα για αποφυγή του κινδύνου εξάπλωσης του ιού. Σε αντίθετη περίπτωση, στοιχειοθετείται άμεση διάκριση λόγω φύλου σε **βάρος των εγκύων γυναικών, αφού υφίστανται, λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση, στον τομέα της πρόσβασης σε γυναικολογικές υπηρεσίες**, προκειμένου να φέρουν στη ζωή τα παιδιά τους η οποία έγκειται στην απουσία προσώπου της επιλογής τους κατά την διάρκεια του τοκετού.
12. Συγκεκριμένα υπενθυμίζω ότι μεταξύ των δικαιωμάτων που η μέλλουσα μητέρα έχει, προκειμένου να διασφαλιστεί η ασφαλής και θετική της εμπειρία, κατά τον τοκετό, είναι και ο σεβασμός των επιλογών και προτιμήσεών της, **συμπεριλαμβανομένης της επιλογής του συντρόφου που θα τη συνοδεύει κατά τη διάρκεια του τοκετού και της γέννησης.**

Συστάσεις Διεθνών Οργανισμών

13. Προς αυτή την κατεύθυνση βρίσκονται και οι συστάσεις που έχουν εκδοθεί από τον **Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας Π.Ο.Υ**, ενόψει της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19⁵, αλλά και της **Επιτρόπου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης Dunja Mijatovic ημερομηνίας 7 Μαΐου 2020**, η οποία συστήνει στα κράτη - μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης στα πλαίσια αντιμετώπισης της πανδημίας, την διασφάλιση της πλήρους πρόσβασης των γυναικών σε υπηρεσίες και αγαθά χωρίς καμία διάκριση, που όσο αφορά την μητρότητα, σημαίνει την απαγόρευση της λιγότερης ευνοϊκής μεταχείρισης.

⁵Pregnancy, Childbirth, breastfeeding and COVID-19 at <https://www.who.int/reproductivehealth/publications/emergencies/COVID-19-pregnancy-ipc-breastfeeding-infographics/en/>

14. Προς την ίδια κατεύθυνση βρίσκεται και η επίσημη ανακοίνωση της **Διεθνούς Ομοσπονδίας Μαιών**⁶, η οποία υπογραμμίζει ότι είναι σημαντικό τα πρωτόκολλα για την εγκυμοσύνη και τον τοκετό κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID-19, να βασίζονται πάνω σε αποδεκτά, κατόπιν επιστημονικής έρευνας, ευρήματα και να υποστηρίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των γυναικών και των νεογνών τους. Συγκεκριμένα, η εν λόγω Ομοσπονδία αναφέρει στην Ανακοίνωσή της ότι «3. Κάθε γυναίκα έχει δικαίωμα ενημέρωσης, παροχή ή μη συγκατάθεσης, και σεβασμού των επιλογών και των αποφάσεών της. Αυτό περιλαμβάνει το δικαίωμα να έχει κάποιον σύντροφο της επιλογής της μαζί της κατά τη διάρκεια του τοκετού και της γέννησης» και «4. Ένας ασυμπτωματικός σύντροφος θα πρέπει να επιτρέπεται να μείνει με τη γυναίκα, τουλάχιστον, κατά τη διάρκεια του τοκετού και της γέννησης».

15. Σύμφωνα με τις εισηγήσεις του Ταμείου των Ηνωμένων Εθνών για τον Πληθυσμό, (**United Nations Population Fund**) σε σχέση με την παροχή τεχνικής βοήθειας στις υπηρεσίες φροντίδας Μητρότητας κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID-19⁷, προβλέπεται ότι οι υπηρεσίες παροχής φροντίδας της μητρότητας θα πρέπει να εξακολουθήσουν να αποτελούν προτεραιότητα ως ύψιστη βασική υπηρεσία υγείας και προς το σκοπό αυτό, εξέδωσε κατευθυντήριες οδηγίες με τρεις κατευθύνσεις: 1. Προστασία των παρόχων φροντίδας της μητρότητας και του εργατικού δυναμικού 2. Παροχή ασφαλούς και αποτελεσματικής φροντίδας της μητρότητας στις γυναίκες 3. Διατήρηση και προστασία των συστημάτων υγείας σε σχέση με την μητέρα. Στο εκτενές αυτό κείμενο, αναλύονται λεπτομερώς πρακτικές εισηγήσεις σε όλα τα στάδια της εγκυμοσύνης, δηλαδή της προγεννητικής φροντίδας, κατά τη διάρκεια της γέννησης και της μεταγεννητικής φροντίδας.

16. Στόχος αυτών των συστάσεων είναι η παροχή καθοδήγησης για τη μείωση του κινδύνου μόλυνσης από τη μητέρα / νεογέννητο στον πάροχο φροντίδας μητρότητας και από τον πάροχο φροντίδας μητρότητας σε μητέρα / νεογέννητο στην κατάσταση άμεσης κλινικής περιθαλψής. Οι

⁶ ICM (2020). ICM Official Statement: Women's Rights in Childbirth Must be Upheld During the Coronavirus Pandemic. https://www.internationalmidwives.org/assets/files/news-files/2020/03/icm-statement_upholding-womens-rights-during-covid19-5e83ae2ebfe59.pdf

⁷ UNFPA (April 2020) Covid -19 Technical Brief for Maternity Services at https://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/COVID-19_MNH_guidance_04.pdf

συστάσεις αυτές, βασίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, στην εφαρμογή καλών πρακτικών και συμβουλών εμπειρογνομώνων βασισμένων στις τελευταίες επιστημονικές έρευνες που διεξάγονται σε σχέση με την υπό εξέλιξη κατάσταση με τον COVID-19. **Στις συστάσεις αυτές, περιλαμβάνεται και η παρουσία μαζί με τη γυναίκα σε όλα τα στάδια της φροντίδας της μητρότητας ενός ασυμπτωματικού προσώπου της επιλογής της γυναίκας⁸.**

Διαπιστώσεις -Εισηγήσεις

17. Στη βάση των πιο πάνω επιστημονικών συστάσεων, η πολιτική που τα νοσηλευτήρια υιοθέτησαν ή/και προτίθενται να υιοθετήσουν με το να αποκλείουν τους μελλοντικούς πατέρες, από την παρουσία τους κατά τη διάρκεια του τοκετού, χωρίς να εξετάσουν άλλους εναλλακτικούς τρόπους για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, δεν συνάδει με την αρχή της μη διάκρισης, όπως εφαρμόζεται στην άσκηση των δικαιωμάτων των γυναικών που σχετίζονται με την μητρότητα, καθώς προσβάλλει το δικαίωμα της μέλλουσας μητέρας να παρευρίσκεται μαζί της κατά τον τοκετό ένα άτομο της επιθυμίας της που συνήθως είναι ο σύζυγος/ σύντροφος της, με αποτέλεσμα να **στοιχειοθετείται διάκριση λόγω φύλου, εφόσον θέτει την έγκυο γυναίκα σε λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση, λόγω εγκυμοσύνης.**
18. Η βίωση άλλωστε της εμπειρίας του τοκετού από τους άνδρες διαμορφώνει το γονεϊκό τους ρόλο, αφού μετατρέπει τον τοκετό από ένα απρόσωπο ιατρικό γεγονός σε οικογενειακή υπόθεση, συμβάλλοντας στην ένταξη του μελλοντικού πατέρα σ' έναν ενεργητικό ρόλο, που τον καλεί να αποδεσμευτεί από μια μακρά παράδοση που τον ήθελε ακινητοποιημένο στο περιθώριο, βοηθώντας στη ψυχολογική προετοιμασία του ζευγαριού για τον τοκετό, προκειμένου να υποδεχθεί ομαλά τη νέα περίοδο της ζωής του και επιδρώντας εν τέλει θετικά στη σχέση του ζευγαριού.
19. Η συντροφική συμμετοχή στον τοκετό δρα ανακουφιστικά και κατευναστικά πάνω στη σύζυγο/ σύντροφο, ιδίως υπό τις παρούσες συνθήκες που

⁸ ibid, p. 10 & 11

διανύουμε, όπου αναμένεται η μητέρα να διακατέχεται από έντονα αισθήματα άγχους, φόβου και αγωνίας. Η συναισθηματική του στήριξη και η ενθαρρυντική του στάση εξασκούν μια θετική επιρροή στην ψυχοσωματική κατάσταση της επίτοκης, που ευνοεί την εύκολη και ανώδυνη εξέλιξη του τοκετού, ώστε να μπορέσουν να βιώσουν μαζί μία ιδιαίτερα συγκινησιακή στιγμή στην κοινή τους πορεία πλέον ως γονείς.

Εισήγηση

20. Για όλους τους πιο πάνω λόγους, η παρουσία του πατέρα, κατά τον τοκετό, αξιολογείται με εξαιρετικά θετικό τρόπο και προς το σκοπό αυτό, **εισηγούμαι** όπως όλα τα νοσηλευτήρια, δημόσια και ιδιωτικά, στη βάση των πιο πάνω επιστημονικών συστάσεων από τους διεθνείς οργανισμούς, **επιτρέψουν την παρουσία των πατέρων κατά τον τοκετό και τη γέννηση των παιδιών τους, νοουμένου ότι κάθε πατέρας υποβάλλεται επιτυχώς σε αρνητικό τεστ κορωνοϊού COVID-19.**
21. Η Έκθεση υποβάλλεται στον Υπουργό Υγείας, ως καθ' ύλην αρμόδιο για την έκδοση σχετικών οδηγιών προς τα δημόσια και ιδιωτικά νοσηλευτήρια, προκειμένου να υπάρξει συμμόρφωση με τις πιο πάνω αναφερόμενες συστάσεις. Αντίγραφο της παρούσας Παρέμβασης κοινοποιείται στην Παγκύπρια Γυναικολογική και Μαιευτική Εταιρεία για ενημέρωση.

Μαρία Στυλιανού-Λοττίδη
Επίτροπος Διοικήσεως
και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
Φορέας Ισότητας και Καταπολέμησης των Διακρίσεων